



ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Κύκλος Ισότητας των Φύλων

ΠΟΡΙΣΜΑ
(Άρθρο 4 παρ. 6 του Ν. 3094/2003)

Δικαιούχοι της ειδικής παροχής προστασίας μητρότητας (άρθρο 142 ν. 3655/2008): εξαίρεση μητέρων ξενοδοχοϋπαλλήλων και εργαζομένων σε ατομικές επιχειρήσεις συγγενών

Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη: Σταματίνα Γιαννακούρου
Ειδική Επιστήμονας: Κυριακή Λαμπροπούλου

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2009

Αθήνα, 9 Ιουλίου 2009
Αριθμ. Πρωτ.: ****/2009

ΠΟΡΙΣΜΑ

Θέμα : «Δικαιούχοι της ειδικής παροχής προστασίας μητρότητας (άρθρο 142 ν. 3655/2008): εξαίρεση μητέρων ξενοδοχοϋπαλλήλων και εργαζομένων σε ατομικές επιχειρήσεις συγγενών»

Σχετ.: 1) Το υπ' αριθμ. Β120979/18.05.2009 έγγραφο της Γενικής Δ/σης Εργατικού Δυναμικού του ΟΑΕΔ
2) Το υπ' αριθμ. Φ.80000/5171/505/13.05.2009 έγγραφο της Δ/σης Ασφάλισης Ασθένειας και Μητρότητας της ΓΓΚΑ

Ο Συνήγορος του Πολίτη (στο εξής «ΣτΠ»), στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του σύμφωνα με τα άρθρα 3 και 4 του καταστατικού του ν. 3094/2003 (ΦΕΚ Α' 10) και του άρθρου 13 του ν. 3488/2006 (ΦΕΚ Α' 191), έχει δεχτεί μεγάλο αριθμό αναφορών¹ σχετικά με τη χορήγηση της ειδικής παροχής προστασίας μητρότητας (στο εξής ε.π.π.μ), βάσει του άρθρου 142 του ν. 3655/2008 (ΦΕΚ Α' 58). Με αυτές τις αναφορές τέθηκαν στον Συνήγορο του Πολίτη, μεταξύ άλλων, ζητήματα ως προς τις δικαιούχους της παροχής, καθώς αποκλείονται από το δικαίωμα ορισμένες κατηγορίες εργαζόμενων μητέρων.

Ειδικότερα, ο Συνήγορος του Πολίτη διερεύνησε αναφορές με θέμα τη μη χορήγηση από τον ΟΑΕΔ της ε.π.π.μ σε μητέρες ξενοδοχοϋπαλλήλους, καθώς και σε εργαζόμενες σε ατομικές επιχειρήσεις συγγενών. Η απόρριψη των σχετικών αιτήσεων βασίστηκε στην ερμηνεία του νόμου που έχει υιοθετήσει η Γενική Διεύθυνση Εργατικού Δυναμικού του ΟΑΕΔ, είτε με εσωτερικό ενημερωτικό σημείωμά της προς τις τοπικές υπηρεσίες του Οργανισμού, είτε μετά από σχετικό έγγραφο της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων, όπως εξειδικεύεται κατωτέρω.

Η Αρχή εξέθεσε τις απόψεις της για το ζήτημα αυτό με το υπ' αριθμ. 531/2009/23.02.2009 κοινό έγγραφό της προς τον Διοικητή του ΟΑΕΔ και τον Γενικό Γραμματέα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (στο εξής «ΓΓΚΑ»). Σε απάντηση του ανωτέρω εγγράφου, ο ΣτΠ έλαβε το υπ' αριθμ. Β120979/18.05.2009 έγγραφο της Γενικής Δ/σης Εργατικού Δυναμικού του ΟΑΕΔ, καθώς και το Φ. 80000/13.05.2009 έγγραφο της Δ/σης Ασφάλισης Ασθένειας και Μητρότητας της ΓΓΚΑ, τα οποία

¹ Έως την ημερομηνία σύνταξης του ανά χειράς πορίσματος, έχουν υποβληθεί στον Συνήγορο του Πολίτη 66 αναφορές εργαζόμενων μητέρων σχετικά με την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος. Από τις αναφορές αυτές είναι ανοιχτές και διερευνώνται 39. Οι υπόλοιπες αναφορές έχουν κλείσει είτε επειδή ικανοποιήθηκε το αίτημα του πολίτη μετά και τη διαμεσολάβηση της Αρχής, είτε για άλλους τυπικούς λόγους, όπως αίτημα παροχής πληροφόρησης ή απουσία ατομικής διοικητικής πράξης· ως προς ένα μικρό αριθμό αναφορών, το αίτημα κρίθηκε αβάσιμο.

επισυνάπτουμε. Οι θέσεις της διοίκησης, όπως προκύπτουν από τα εν λόγω έγγραφα, είναι αντιφατικές ως προς την προοπτική επίλυσης των σχετικών προβλημάτων και δεν εξετάζουν επί της ουσίας τις θέσεις και προτάσεις της Αρχής.

Για τον παραπάνω λόγο και επειδή έχει ολοκληρωθεί η διερεύνηση των σχετικών αναφορών, ο ΣτΠ προβαίνει στη σύνταξη του παρόντος πορίσματος, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 4 του ν. 3094/2003, το οποίο γνωστοποιεί και κοινοποιεί αρμοδίως.

I. Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο για την «ειδική παροχή προστασίας μητρότητας»

Σύμφωνα με το άρθρο 142 παρ. 1 του ν. 3655/2008, «η μητέρα που είναι ασφαλισμένη του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, και εργάζεται με σχέση εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου σε επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις, μετά τη λήξη της άδειας λοχείας και της ισόχρονης προς το μειωμένο ωράριο άδειας, όπως προβλέπεται από το άρθρο 9 της ΕΓΣΣΕ των ετών 2004-2005, δικαιούται να λάβει ειδική άδεια προστασίας μητρότητας έξι (6) μηνών».

Με την κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 142, υπ' αριθ. 33891/606/08 εκδοθείσα απόφαση της Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, καθορίζονται οι λοιπές προϋποθέσεις, η διαδικασία, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της ειδικής παροχής προστασίας μητρότητας (στο εξής ε.π.μ.). Στο κεφάλαιο Β της ως άνω υπουργικής απόφασης ορίζεται ο ΟΑΕΔ ως φορέας καταβολής της παροχής και καθορίζονται οι προϋποθέσεις, το καταβαλλόμενο ποσό, η διαδικασία, τα δικαιολογητικά και οι τρόποι επίλυσης διαφορών. Όσον αφορά στις δικαιούχους της παροχής επισημαίνεται ότι πρέπει να ισχύουν σωρευτικά δύο προϋποθέσεις: α) να βρίσκονται σε ενεργή εργασιακή σχέση και β) να έχουν λάβει επίδομα μητρότητας από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Σε συνέχεια της υπουργικής απόφασης, εκδόθηκε η υπ' αριθ. 433/15-5-08 εγκύκλιος της Γενικής Διεύθυνσης Εργατικού Δυναμικού του ΟΑΕΔ, η οποία κατά βάση επαναλαμβάνει τα οριζόμενα στην υπουργική απόφαση ως προς τις προϋποθέσεις χορήγησης της παροχής, παρέχοντας οδηγίες στις τοπικές υπηρεσίες του Οργανισμού για την υλοποίηση του μέτρου.

Τόσο το άρθρο 142 του ν. 3655/2008 όσο και η ΥΑ 33981/606 καθορίζουν ως δικαιούχο για τη χορήγηση της ε.π.μ. τη μητέρα που:

- είναι ασφαλισμένη του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και
- εργάζεται με σχέση εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου σε επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις του ιδιωτικού τομέα (βλ. και εισηγητική έκθεση του ν. 3655/2008).

Στις 7 Ιουλίου 2008, η Γενική Διεύθυνση Εργατικού Δυναμικού του ΟΑΕΔ, έχοντας ήδη εξετάσει, στο επίπεδο των αρμόδιων τοπικών υπηρεσιών του Οργανισμού, αιτήματα εργαζόμενων μητέρων που είχαν υποβάλει σχετικές αιτήσεις, απέστειλε με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στις κατά τόπους υπηρεσίες του Οργανισμού ενημερωτικό σημείωμα αναφορικά με την χορήγηση της παροχής. Στο εν λόγω σημείωμα, ο ΟΑΕΔ διευκρίνιζε κατηγορίες δικαιούχων και μη δικαιούχων της συγκεκριμένης παροχής, καθώς και την αιτιολογία με την οποία τα κατά τόπους

γραφεία θα μπορούσαν να εγκρίνουν ή να απορρίψουν τις αιτήσεις των ενδιαφερόμενων. Στις μη δικαιούχους ενέτασσε όσες εργαζόμενες δεν λαμβάνουν επίδομα μητρότητας (κυοφορίας-λοχείας) από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, καθώς και εργαζόμενες σε ατομικές επιχειρήσεις (οικογενειακές), οι οποίες συνδέονται με τον εργοδότη με πρώτο ή δεύτερο βαθμό συγγενείας, με την αιτιολογία ότι δεν παρέχουν εξαρτημένη εργασία (άρθρο 1 του ν. 1759/1988).

Σε συνέχεια του εν λόγω ενημερωτικού σημειώματος ο ΣτΠ δέχτηκε σημαντικό αριθμό αναφορών εργαζόμενων μητέρων που στερήθηκαν για τους εκτεθέντες λόγους την παροχή. Ειδικότερα, ο Συνήγορος του Πολίτη διερεύνησε αναφορές για απόρριψη αιτημάτων εργαζόμενων μητέρων για το λόγο ότι, αν και είναι ασφαλισμένες στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, είχαν λάβει τα επιδόματα κυοφορίας-λοχείας από άλλο φορέα ασθένειας, όπως π.χ. από το τέως ΤΑΞΥ (γυναίκες ξενοδοχοϋπάλληλοι) και κατά συνέπεια δεν πληρούσαν την προϋπόθεση της λήψης των επιδομάτων μητρότητας από το ΙΚΑ². Διερεύνησε, επίσης, αναφορές εργαζομένων σε ατομικές (οικογενειακές) επιχειρήσεις που συνδέονται με τον εργοδότη με πρώτο ή δεύτερο βαθμό συγγενείας, οι αιτήσεις των οποίων απορρίφθηκαν με την αιτιολογία ότι δεν παρέχουν εξαρτημένη εργασία και δεν καταβάλλουν εισφορές υπέρ του ΟΑΕΔ³.

Για τις παραπάνω κατηγορίες ο ΣτΠ έχει εκθέσει, με το υπ' αριθμ. 531/23.02.2009 κοινό έγγραφό του προς τον Διοικητή του ΟΑΕΔ και τον Γενικό Γραμματέα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, τις απόψεις του ως ακολούθως:

II. Εργαζόμενες μητέρες ασφαλισμένες στο ΙΚΑ- ΕΤΑΜ που έχουν λάβει τα επιδόματα κυοφορίας-λοχείας από άλλο φορέα ασθένειας: η περίπτωση των ξενοδοχοϋπαλλήλων

Το ζήτημα αυτό ανέκυψε διότι σε συνέχεια της υπ' αριθμ. 33891/606/08 Υ.Α., εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 433/15-5-08 εγκύκλιος του ΟΑΕΔ, η οποία θέτει ως προϋπόθεση για τη χορήγηση της παροχής να έχουν λάβει οι ενδιαφερόμενες επιδόματα μητρότητας από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Περαιτέρω η Γενική Διεύθυνση Εργατικού Δυναμικού του ΟΑΕΔ απέστειλε ερώτημα σχετικά με την χορήγηση της ε.π.μ στους ξενοδοχοϋπαλλήλους που ασφαρίζονται στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, αλλά έχουν λάβει τα επιδόματα μητρότητας από το τέως ΤΑΞΥ. Σε απάντηση του σχετικού εγγραφού⁴, η Διεύθυνση Ασφάλισης Ασθένειας και Μητρότητας της ΓΓΚΑ επισήμανε ότι οι ξενοδοχοϋπάλληλοι, ασφαλισμένες του ΤΑΞΥ για τον κλάδο ασθένειας, δεν έλαβαν το επίδομα μητρότητας από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, αλλά από το εν λόγω ταμείο. Μετά την ένταξη από την 1^η Αυγούστου του κλάδου ασθένειας του ΤΑΞΥ στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, η χορήγηση των παροχών σε χρήμα, όπως τα επιδόματα μητρότητας, γίνεται βάσει ειδικού λογαριασμού που εξακολουθεί να διέπεται από τις διατάξεις του καταστατικού του εντασσόμενου κλάδου ασθένειας του ΤΑΞΥ, και ως εκ τούτου οι γυναίκες ξενοδοχοϋπάλληλοι εξακολουθούν να μη δικαιούνται την ειδική παροχή προστασίας μητρότητας. Συνακόλουθα, η Γενική Διεύθυνση Εργατικού Δυναμικού του ΟΑΕΔ

² (υποθέσεις *****/2008, ***/2009, *****/2008, *****/2009, *****/2009, *****/2009, *****/2009)

³ (υποθέσεις *****/2008, *****/2008, *****/2008, *****/2008, ***/2009, *****/2009, *****/2008).

⁴ Υπ' αριθ. 80000/24725/2588/08.10.2008.

διαβίβασε⁵ την απάντηση της ΓΓΚΑ στις περιφερειακές και τοπικές υπηρεσίες του Οργανισμού, γνωστοποιώντας την εξαίρεση των μητέρων ξενοδοχοϋπαλλήλων από τις δικαιούχους της ειδικής παροχής προστασίας μητρότητας.

Επί των ανωτέρω επιχειρημάτων, βάσει των οποίων εξαιρούνται οι μητέρες ξενοδοχοϋπάλληλοι από τις δικαιούχους της παροχής θέσαμε υπόψη του ΟΑΕΔ και της ΓΓΚΑ τα εξής:

1. Με το άρθρο 4 του ν. 3655/2008 ο κλάδος ασθένειας του ΤΑΞΥ εντάχθηκε από 1^η Αυγούστου στον κλάδο ασθένειας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Από την ίδια ημερομηνία οι ασφαλισμένοι του εντασσομένου κλάδου, καθώς και τα μέλη οικογένειάς τους γίνονται υποχρεωτικά ασφαλισμένοι του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και διέπονται από τη νομοθεσία του κλάδου ασθένειας αυτού, ως προς τις παροχές σε είδος. Σύμφωνα με την παρ. 2 του ανωτέρω άρθρου συνιστάται, από την ίδια ημερομηνία, λογαριασμός με την ονομασία 'Ειδικός Λογαριασμός Ξενοδοχοϋπαλλήλων'. Σκοπός του Λογαριασμού είναι η χορήγηση παροχών σε χρήμα, όπως και τα επιδόματα κυοφορίας και λοχείας.

Με την ένταξη του κλάδου ασθένειας του ΤΑΞΥ στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, όπως προγενέστερα και του κλάδου σύνταξης, η εξαίρεση των μητέρων ξενοδοχοϋπαλλήλων από την ε.π.π.⁶ δεν βρίσκει πλέον κανένα νομικό έρεισμα. Μία τέτοια εξαίρεση αντίκειται καταρχήν στην αρχή της ίσης μεταχείρισης των ασφαλισμένων από το νόμο, δεδομένου ότι κατά πάγια νομολογία δεν είναι επιτρεπτή η άνιση μεταχείριση ομοειδών κατηγοριών ασφαλισμένων εντός του αυτού ασφαλιστικού φορέα (βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2253/1976, 879/1979 5057/1988, 1077/2003, 2587/2006).

Το γεγονός ότι η χορήγηση των επιδομάτων μητρότητας, μετά την ένταξη του κλάδου ασθένειας του ΤΑΞΥ στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, εξακολουθεί να διέπεται από τις διατάξεις του καταστατικού του τέως ΤΑΞΥ, δεν αίρει, πολλώ δε μάλλον ενισχύει, το χαρακτηρισμό της κατάστασης των εν λόγω ασφαλισμένων ως ουσιωδώς όμοιας κατάστασης που χρήζει ίδιας αντιμετώπισης από το νομοθέτη και, κατ' επέκταση, από τη διοίκηση του ασφαλιστικού φορέα. Σημειώνεται ότι όσες μητέρες ξενοδοχοϋπάλληλοι ασφαλισμένες στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ είχαν λάβει τα επιδόματα μητρότητας πριν την ένταξη του φορέα ασθένειας του ΤΑΞΥ στο κλάδο ασθένειας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, τα είχαν λάβει με τις ίδιες προϋποθέσεις που απαιτούνται και για τις ασφαλισμένες του κλάδου ασθένειας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, δηλαδή τις 200 ημέρες εργασίας τα δύο προηγούμενα έτη από την πιθανή ημερομηνία τοκετού. Πρέπει, επομένως, να ληφθεί υπόψη ότι η σχετική καταστατική διάταξη του κλάδου ασθένειας του ΤΑΞΥ (άρθρο 37 του Κανονισμού Ασθένειας του Ταμείου) παραπέμπει σε σχετικές με τις παροχές ασθένειας-μητρότητας διατάξεις του ΙΚΑ. Εξάλλου, οι διατάξεις του καταστατικού του ΤΑΞΥ που παραμένουν εν ισχύ, σύμφωνα με τα όσα ορίζει το άρθρο 4 του ν. 3655/2008, τροποποιούνται με απόφαση του Υπ. Απασχόλησης, ύστερα από πρόταση του ΔΣ του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, ο δε ειδικός λογαριασμός ξενοδοχοϋπαλλήλων εξυπηρετείται από τις Υγειονομικές Επιτροπές του

⁵ Με το υπ' αριθ. Β140447/07.10.2008 έγγραφό της.

⁶ Θεωρούμε ότι η επιχειρηματολογία που αναπτύσσουμε ως προς τη φύση της ειδικής παροχής προστασίας μητρότητας και την ίση μεταχείριση των ασφαλισμένων από το νόμο, ισχύει *mutatis mutandis* και για τη συμπληρωματική παροχή μητρότητας. Ας σημειωθεί ότι σύμφωνα με τις καταστατικές διατάξεις του τ. ΤΑΞΥ, οι εν λόγω ασφαλισμένες λαμβάνουν κατά τη διάρκεια της άδειας κυοφορίας-λοχείας τα 2/3 των καθαρών αποδοχών τους και υφίστανται απώλεια εισοδήματος κατά το 1/3 για το εν λόγω χρονικό διάστημα.

ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Τα στοιχεία αυτά ενισχύουν την άποψη του Συνηγόρου του Πολίτη ότι πρόκειται για ουσιωδώς όμοιες καταστάσεις στο πλαίσιο του ίδιου ασφαλιστικού φορέα και πρέπει να τύχουν όμοιας ρύθμισης ενόψει της συνταγματικής αρχής της ισότητας (άρθρο 4 παρ. 1 Σ).

2. Επίσης, με την παρ. 1 του άρθρου 35 του ν. 2676/1999 προβλέπεται ότι τα «πρόσωπα που ασφαλίστηκαν διαδοχικά σε περισσότερους από έναν Φορείς ή Κλάδους ασθένειας αρμοδιότητας ΓΓΚΑ που χορηγούν επιδόματα μητρότητας, δικαιούνται των επιδομάτων αυτών από το Φορέα στην ασφάλιση του οποίου επήλθε ο ασφαλιστικός κίνδυνος, εφόσον ο ασφαλισμένος έχει συμπληρώσει τις απαιτούμενες από τη νομοθεσία του τελευταίου φορέα προϋποθέσεις, με συνυπολογισμό του χρόνου ασφάλισης και των άλλων φορέων». Η ανωτέρω διάταξη ισχύει για τους οργανισμούς που χορηγούν επιδόματα μητρότητας, όπως το ΙΚΑ, το ΤΑΞΥ, το ΤΑΙΣΥΤ, το ΤΑΤΤΑ, το Ταμείο Προνοίας Δικηγόρων, το ΤΑΠΕΤΕ, σύμφωνα με το υπ' αριθ. Φ7/οικ62/99 έγγραφο του Υπουργείου Εργασίας και την υπ' αριθ. 43/31.3.1999 Εγκύκλιο ΙΚΑ. Με την εξαιρετική αυτή ρύθμιση επιχειρήθηκε μια οιονεί 'συνένωση' όσον αφορά στις παροχές μητρότητας των ταμείων αυτών. Βούληση του νομοθέτη με την ανωτέρω διάταξη ήταν να μην στερούνται των παροχών μητρότητας οι εργαζόμενες σε περίπτωση αλλαγής ασφαλιστικού φορέα. Με τον τρόπο αυτό, ο νομοθέτης αποσκοπεί στη μη απώλεια ασφαλιστικών παροχών, που συνδέονται με την προστασία της μητρότητας, για τις εργαζόμενες μητέρες και τη συνέχεια της ασφαλιστικής τους σχέσης, ανεξάρτητα από την ένταξή τους σε διαφορετικά ταμεία στο πλαίσιο της διαδοχικής ασφάλισης. Αυτό είναι ένα κρίσιμο ζήτημα, καθώς με τον νέο νόμο 3655/2008 έχει επιχειρηθεί στο πλαίσιο της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης μια ευρεία ενοποίηση των ασφαλιστικών οργανισμών, αποτέλεσμα της οποίας είναι η απορρόφηση του ΤΑΞΥ από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Ενόψει των ανωτέρω, επισημάναμε ότι η εξαίρεση των μητέρων ξενοδοχοϋπαλλήλων από την ειδική παροχή προστασίας μητρότητας στερείται νομικού ερείσματος, ιδιαίτερα μετά την υποχρεωτική ένταξη του οικείου κλάδου ασθένειας στον κλάδο ασθένειας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, ελέγχεται δε και ως πιθανά αντίθετη προς τη συνταγματική αρχή της ισότητας (άρθρο 4 παρ. 1Σ). Για το λόγο αυτό, με το προμνησθέν υπ' αριθμ. 531/23.02.2009 έγγραφό μας παρακαλούσαμε, τη μεν ΓΓΚΑ για τις απόψεις της, τον δε ΟΑΕΔ αφενός να επανεξετάσει όσες σχετικές αιτήσεις είχαν απορριφθεί, αφετέρου να δώσει εντολή στις αρμόδιες τοπικές υπηρεσίες του να παραλαμβάνουν, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις του κώδικα διοικητικής διαδικασίας (άρθρο 12 ν. 2690/1999), τις αιτήσεις ασφαλισμένων ξενοδοχοϋπαλλήλων, καθώς είχε παρατηρηθεί το φαινόμενο της άρνησης παραλαβής των σχετικών αιτήσεων.

Με το επισυναπτόμενο υπ' αριθμ. Β120979/18.05.2009 έγγραφο η Γενική Δ/ση Εργατικού Δυναμικού του ΟΑΕΔ απήντησε στα ανωτέρω ότι τα επιδόματα μητρότητας για τους ξενοδοχοϋπαλλήλους εξακολουθούν να διέπονται από τις διατάξεις του καταστατικού του εντασσόμενου κλάδου ασθένειας του ΤΑΞΥ. Η παροχή των εν λόγω επιδομάτων γίνεται από τον Ειδικό Λογαριασμό ξενοδοχοϋπαλλήλων, καθώς στην προκειμένη περίπτωση το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ενεργεί για λογαριασμό του Ειδικού αυτού Λογαριασμού. Κατά συνέπεια, οι υπαγόμενοι στον Ειδικό Λογαριασμό ξενοδοχοϋπάλληλοι δεν θεωρείται ότι έχουν λάβει επίδομα μητρότητας από το ΙΚΑ_ΕΤΑΜ και **άρα δεν τυγχάνουν εφαρμογής στην περίπτωση τους οι διατάξεις για την ειδική παροχή προστασίας μητρότητας.**

Παράλληλα, όμως, ο ΣτΠ έλαβε και το υπ' αριθ. Φ.80000/5171/505/13.05.2009 έγγραφο της Δ/σης Ασφάλισης Ασθένειας και Μητρότητας της ΓΓΚΑ, στο οποίο ενώ επαναλαμβάνονται τα επιχειρήματα που ανέπτυξε και ο ΟΑΕΔ, εντούτοις γνωστοποιείται στην Αρχή ότι προκειμένου να διευθετηθεί το θέμα αυτό, η αρμόδια Διεύθυνση έχει αποστείλει σχετικό έγγραφο⁷ προς την Δ/ση Όρων Εργασίας του Υπουργείου. Με το έγγραφο αυτό **προτείνεται η τροποποίηση** της σχετικής απόφασης της Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας.⁸ **προκειμένου και οι εργαζόμενες μητέρες που ασφαλίζονται στο πρώην Ταμείο Ξενοδοχοϋπαλλήλων (ΤΑΞΥ) να έχουν δικαίωμα στην ειδική άδεια προστασίας της μητρότητας.**

Συνεπώς, στα ανωτέρω έγγραφα καταγράφεται **διάσταση απόψεων μεταξύ της διοίκησης του ΟΑΕΔ και της ΓΓΚΑ ως προς την προοπτική επίλυσης του ζητήματος**, ενώ εμπλέκεται και τρίτη υπηρεσία (Δ/ση Όρων Εργασίας), η οποία ανήκει σε άλλη Γενική Γραμματεία του Υπ. Απασχόλησης.

III. Μητέρες που εργάζονται σε ατομικές επιχειρήσεις και συνδέονται με τον εργοδότη με πρώτο ή δεύτερο βαθμό συγγένειας

Παρότι η εξαίρεση της συγκεκριμένης κατηγορίας εργαζομένων γυναικών δεν προκύπτει ρητώς από το άρθρο 142 του ν. 3655/2008 και την κατ' εξουσιοδότηση εκδοθείσα υπουργική απόφαση, εντούτοις περιλαμβάνεται στις εξαιρέσεις εκ του νόμου, όπως παρατίθενται στο από 7.7.2008 ενημερωτικό σημείωμα που απέστειλε η Δ/ση Ασφάλισης Εργατικού Δυναμικού του ΟΑΕΔ στις κατά τόπους υπηρεσίες του Οργανισμού, με την αιτιολογία ότι δεν παρέχουν εξαρτημένη εργασία.

Όσον αφορά ειδικότερα τη συνδρομή της προϋπόθεσης αυτής στις περιπτώσεις των εργαζομένων σε ατομική επιχείρηση συγγενικών προς αυτές προσώπων, με το υπ' αριθμ. 531/23.02.2009 έγγραφο προς τον Διοικητή του ΟΑΕΔ, καθώς και τον Γενικό Γραμματέα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ο ΣτΠ είχε επισημάνει τα ακόλουθα:

1. Τα συμβοηθούσα μέλη της οικογένειας εξομοιώνονται νομοθετικά με ασφαλισμένους του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Με το άρθρο 1, παρ. 1 του ν. 1759/1988, προστέθηκε διάταξη στο τέλος του άρθρου 2, του α.ν. 1846/1951, *Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων*, με βάση την οποία υπάγονται στην υποχρεωτική ασφάλιση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, για όλους τους κλάδους ασφάλισής του, τα πρόσωπα που εντός των ορίων της χώρας παρέχουν εργασία κατά κύριο επάγγελμα σε εργοδότες με τους οποίους είναι σύζυγοι ή συγγενείς πρώτου ή δεύτερου βαθμού συγγένειας, εφόσον για την εργασία τους αυτή δεν υπάγονται υποχρεωτικά ή προαιρετικά στην ασφάλιση άλλου φορέα κύριας ασφάλισης. Με βάση τη νομοθετική εξουσιοδότηση του παραπάνω νόμου, εκδόθηκε η Φ21/3288/20.12.1988 Υ.Α, «*Κανονισμός ασφάλισης στο ΙΚΑ των προσώπων που απασχολούνται σε επιχειρήσεις μελών της οικογένειάς τους*», που ορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση της ασφάλισης των παραπάνω προσώπων.

⁷ Το υπ' αριθμ. Φ.40202/31108/3096/22.01.2009

⁸ Παρ 1, εδάφιο β) κεφάλαιο Β της 33891/606/07.05.08 Υ.Α

Πριν από τη θέση σε ισχύ του παραπάνω νόμου, τόσο ο νομοθέτης όσο και το ΙΚΑ, κατά πάγια ασφαλιστική πρακτική, θεωρούσαν ότι η απασχόληση του ενός από τους συζύγους στην ατομική επιχείρηση του άλλου, καθώς και η απασχόληση των παιδιών σε ατομικές επιχειρήσεις των γονιών τους, δε δημιουργεί σχέση εξαρτημένης εργασίας. Και τούτο γιατί η βαρύτητα του δεσμού συγγένειας εξ αίματος εξασθενεί το διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη σε τέτοιο βαθμό, ώστε να αποκλείει τη σχέση εξάρτησης και άρα την ανάγκη προστασίας του εργαζόμενου. Ωστόσο, η νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων που δεχόταν πάγια ότι η ύπαρξη συγγενικού δεσμού δεν αποκλείει από μόνη της τη σύναψη εξαρτημένης εργασίας και το γεγονός ότι πολλά άτομα, στην πλειονότητά τους γυναίκες, που παρείχαν πράγματι εργασία και βρίσκονταν σε σχέση οικογενειακής εξάρτησης προς τον εργοδότη, παρέμεναν ανασφάλιστα, οδήγησε τον νομοθέτη να υπαγάγει υποχρεωτικά στην ασφάλιση του ΙΚΑ τα πρόσωπα αυτά, ανεξάρτητα από τον χαρακτήρα της παρεχόμενης εργασίας ως εξαρτημένης ή μη και ανεξάρτητα από την καταβολή ή μη μισθού⁹.

2. Η διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 1759/1988 επιβεβαίωσε την προγενέστερη νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων που δεχόταν πάγια ότι η ύπαρξη οικογενειακού δεσμού δεν αποκλείει από μόνη της σύναψη εξαρτημένης εργασίας ή δεν ανατρέπει από μόνη της το τεκμήριο της ασφάλισης (ενδεικτικά ΣτΕ 365/88, 2345/91, 1845/78, 3222/78). Σύμφωνα, όμως, με την ερμηνευτική του ν. 1759/1988 και της κατ' εξουσιοδότησή του εκδοθείσα Υ.Α, εγκύκλιο¹⁰ του Ιδρύματος, «...δεν περιέχεται στις νέες διατάξεις καθόλου ο όρος εξαρτημένη εργασία, αλλά γίνεται λόγος μόνο για παροχή εργασίας και τρίτο δεν αναφέρεται καθόλου ο όρος αμοιβή...» και «...Τα παραπάνω πρόσωπα θα ασφαλιστούν για όλους τους κλάδους του ΙΚΑ (σύνταξης παροχών ασθένειας σε είδος και σε χρήμα) καθώς και του ΙΚΑ-TEAM.. Αντίθετα δεν θα υπαχθούν στην ασφάλιση του ΟΑΕΔ (ανεργία-στράτευση-ΔΛΟΕΜ) του ΟΕΚ και της Εργατικής Εστίας, ως μη θεωρούμενοι ότι παρέχουν εξαρτημένη εργασία».

Είναι προφανές ότι η ως άνω εγκύκλιος υιοθετεί μία στενή ερμηνεία του πεδίου εφαρμογής της διάταξης. Με δεδομένο, όμως, ότι η κρατούσα θέση της νομολογίας είναι ότι ο βαθμός συγγένειας δεν κρίνει, εκ προοιμίου, τον χαρακτηρισμό της σχέσης εργασίας ως εξαρτημένης¹¹ ή μη, το κρίσιμο κατά τη γνώμη του ΣτΠ ζήτημα είναι αν γεννάται δικαίωμα στην ε.π.μ για τη συγκεκριμένη

⁹ Το τεκμήριο υπέρ του χαρακτήρα της παρεχόμενης εργασίας ως εξαρτημένης δεν ανατρέπει από μόνο το λόγο ότι μεταξύ του εργοδότη και του εργαζόμενου υφίσταται οικογενειακός δεσμός, διότι η ύπαρξη του δεσμού αυτού δεν αποκλείει, αυτή καθ' εαυτή, τη σύναψη σχέσης εξαρτημένης εργασίας. Προς ανατροπή του τεκμηρίου αυτού απαιτείται αιτιολογημένη διαπίστωση ότι υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες που πραγματοποιείται η απασχόληση, αποκλείεται η ύπαρξη συμβάσεως μισθώσεως εργασίας, συγκροτούμενης άλλης σχέσεως. Κατά συνέπεια, σε όσες περιπτώσεις, παρά τον υφιστάμενο μεταξύ εργοδότη και εργαζόμενου οικογενειακό δεσμό, συνάπτεται σχέση εξαρτημένης εργασίας, η σχέση αυτή τεκμαίρεται ότι παρέχεται επ' αμοιβή (ΣτΕ 3665/88) ό.π. Μωυσίδης, Β, *Η Κοινωνική Ασφάλιση*, Σάκκουλας, 2003, σ. 304. Για εμπειριστατωμένη ανάλυση βλ. Στεργίου, Α *Αυτοαπασχολούμενος και Μισθωτός*, Σάκκουλας, 2005, σ.382-390, Ζερδελής, Δ, *Εργατικό Δίκαιο*, Σάκκουλας, 2007, σ. 47-51

¹⁰ Υπ' αριθμ. 23/31-01-1989 Εγκύκλιος για την «Υπαγωγή στην Ασφάλιση του ΙΚΑ των Προσώπων που Απασχολούνται σε Επιχειρήσεις Μελών της Οικογένειάς τους».

¹¹ Ας σημειωθεί, στο σημείο αυτό, ότι όπως προκύπτει από τα στοιχεία των φακέλων των αναφορών που υπεβλήθησαν στην Αρχή, όλες οι ενδιαφερόμενες έχουν υπογράψει σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, ενώ έχουν τηρηθεί και οι προβλεπόμενες τυπικές διαδικασίες, όπως αναγγελία πρόσληψης στον ΟΑΕΔ και συμπερίληψή τους στην κατάσταση προσωπικού που τηρείται στις οικείες επιθεωρήσεις εργασίας.

κατηγορία μητέρων, λόγω του *χαρακτήρα της επίμαχης παροχής, η οποία, κατ' αναλογία με τη συμπληρωματική παροχή μητρότητας δεν είναι αμιγώς ασφαλιστική παροχή.*

3. Οι εργαζόμενες σε ατομικές επιχειρήσεις συγγενών είναι δικαιούχοι της συμπληρωματικής παροχής μητρότητας που χορηγεί ο ΟΑΕΔ¹². Το γεγονός ότι οι εργαζόμενες σε οικογενειακές επιχειρήσεις δεν εξαιρούνται από τη συμπληρωματική παροχή μητρότητας συνδέεται, κυρίως, με το γεγονός ότι η συμπληρωματική παροχή μητρότητας δε συνιστά μια αμιγή ασφαλιστική παροχή, καθώς η καταβολή της δεν εξαρτάται από εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών. Το γεγονός αυτό προσδίδει στην συμπληρωματική παροχή μητρότητας ένα μικτό χαρακτήρα και ως εκ τούτου μπορεί να χαρακτηριστεί ως σύνθετη παροχή κοινωνικής ασφάλειας¹³. Όπως ορίζει το άρθρο 12 του ν. 1469/84 «στην παρ. 2 του άρθρου 2 του α.ν. 1486/1951 προστίθεται εδάφιο ως εξής «*προκειμένου περί μητέρων ασφαλισμένων του Ιδρύματος, η κατά τα ανωτέρω ασφάλιση [στο ίδρυμα] συνεχίζεται και κατά το χρόνο επιδότησης από το ΟΑΕΔ λόγω κυφορίας και λοχείας, οι εισφορές ασφαλισμένου και εργοδότη για την ασφάλιση των προσώπων αυτών υπολογίζονται επί του καταβαλλόμενου επιδόματος και παρακρατούνται από αυτό.*»

Όσον αφορά στην ε.π.μ, σύμφωνα με το άρθρο 142 ν. 3655/2008 «*Ο χρόνος της ειδικής άδειας προστασίας της μητρότητας λογίζεται ως χρόνος ασφάλισης στον κλάδο σύνταξης του ΙΚΑ - ΕΤΑΜ, οι δε προβλεπόμενες εισφορές υπολογίζονται επί του κατά περίπτωση αναφερόμενου παραπάνω ποσού, από το οποίο ο ΟΑΕΔ παρακρατεί την προβλεπόμενη εισφορά ασφαλισμένου και την αποδίδει στο ΙΚΑ - ΕΤΑΜ, μαζί με την προβλεπόμενη εισφορά εργοδότη που βαρύνει τον Οργανισμό.*»

Όπως συνάγεται από τα προεκτεθέντα, η περίπτωση της ε.π.μ και η περίπτωση της συμπληρωματικής παροχής μητρότητας παρουσιάζουν αναλογίες: αφενός κατά τη διάρκειά τους δεν καταβάλλονται εισφορές ασφαλισμένων και εργοδοτών, αφετέρου η ασφάλιση για άλλο κλάδο πέρα από αυτόν της σύνταξης¹⁴, με παρακράτηση και στις δύο περιπτώσεις των εισφορών από τις ασφαλισμένες. Στην περίπτωση μάλιστα της ειδικής παροχής προστασίας μητρότητας, η εργοδοτική εισφορά, σε αντίθεση με τη συμπληρωματική παροχή μητρότητας, δεν βαρύνει την ασφαλισμένη αλλά τον ΟΑΕΔ. Οι δύο παροχές διέπονται, επίσης, από το ίδιο καθεστώς, όσον αφορά στις προϋποθέσεις χορήγησής τους, δηλαδή σχέση εργασίας στον ιδιωτικό τομέα και λήψη επιδομάτων μητρότητας από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

¹² Σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 549/77, η συμπληρωματική παροχή μητρότητας του ΟΑΕΔ θεσπίστηκε «*δια την συμπλήρωσιν των παρεχόμενων υπό του ΙΚΑ επιδομάτων κηύσεως και μητρότητας μέχρι του ποσού των τακτικών αποδοχών της μισθωτού μετ' αφαιρέσεις των υπό του οικείου εργοδότη καταβληθεισών αποδοχών. Στο δε π.δ. 549/77, με το οποίο καταρτίστηκε ο Κανονισμός της εν λόγω παροχής, ορίζεται ότι «ο Ο.Α.Ε.Δ. καταβάλλει στις επί σχέσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου απασχολούμενας γυναίκας, τας ησφαλισμένας δια την ασθένειαν εις το ΙΚΑ, συμπληρωματική παροχή κυφορίας και λοχείας». Στο Άρθρο 2 προσδιορίζονται ως προϋποθέσεις καταβολής «1. Παροχήν υπό του Ι.Κ.Α. επιδομάτων κυφορίας και λοχείας, 2. Ενεργός εργασιακή σχέση κατά τον χρόνον ενάρξεως της αποχής λόγω κυφορίας και λοχείας»».*

¹³ Παρότι φαίνεται να υπερτερεί ως προς το χαρακτήρα της εν λόγω παροχής, όπως και στην περίπτωση της ε.π.μ, το ασφαλιστικό στοιχείο, λόγω της τιθέμενης προϋπόθεσης να βρίσκονται οι ενδιαφερόμενες σε ενεργή εργασιακή σχέση, εντούτοις δεν αμφισβητείται ο μικτός της χαρακτήρας, καθώς στερούνται του ανταποδοτικού στοιχείου. Βλ. και Κ. Κρεμανλής, *Σύνθετες Παροχές Κοινωνικής Ασφάλισης*, Αθήνα, 1984, σελ. 27 επ.

¹⁴ Κλάδο ασφάλισης στον οποίο, ούτως ή άλλως, συμμετέχουν και οι εργαζόμενες σε οικογενειακές επιχειρήσεις καθόσον είναι ασφαλισμένες του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Επομένως δεν είναι κατανοητό για ποιο λόγο οι εργαζόμενες σε επιχειρήσεις συγγενικών προσώπων εξαιρούνται της ειδικής παροχής προστασίας μητρότητας, ενώ είναι δικαιούχοι της συμπληρωματικής παροχής.

Με βάση τα παραπάνω και δεδομένου ότι η συγκεκριμένη παροχή έχει κυρίως προνοιακό και όχι ανταποδοτικό χαρακτήρα, ο αποκλεισμός ορισμένων κατηγοριών εργαζόμενων μητέρων από την ε.π.π.μ, οι οποίες, καταρχήν, πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 142 του ν. 3655/2008, παρουσιάζει ασυμφωνία προς την αρχή της ισότητας, και δημιουργεί, σ' ένα βαθμό, και αμφιβολία ως προς τη συμφωνία της με το άρθρο 21¹⁵ του Συντάγματος.

Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του ν. 3655/2008, η ειδική παροχή προστασίας μητρότητας θεσπίζεται «στα πλαίσια της λήψης μέτρων για την προστασία της μητρότητας και με στόχο τη συμβολή στην επίλυση του δημογραφικού προβλήματος, το οποίο εμφανίζεται έντονο στη χώρα μας τις τελευταίες δεκαετίες» (σελ. 43). Επίσης, «αναγνωρίζεται ο διπλός ρόλος που εξακολουθεί να επιτελεί μια εργαζόμενη μητέρα και θεσπίζονται κίνητρα για την ενίσχυση του θεσμού της οικογένειας (σελ. 45)». Επομένως, η θεσμοθέτηση της ειδικής παροχής αποσκοπεί στην προστασία της μητρότητας με τη δημιουργία ένα πλέγματος πλήρους προστασίας για τις απασχολούμενες με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου. Κατά συνέπεια, το άρθρο 142 του ν. 3655/2008 πρέπει να θεωρηθεί ότι κινείται προς την κατεύθυνση της εναρμόνισης της νομοθεσίας με τις κοινωνικές επιταγές του άρθρου 21 του ισχύοντος Συντάγματος.

Ως απάντηση στα ανωτέρω επιχειρήματα, ο ΣτΠ έλαβε το υπ' αριθμ. Φ.80000/5171/505/13.05.2009 έγγραφο της Δ/νσης Ασφάλισης Ασθένειας και Μητρότητας της ΓΓΚΑ, στο οποίο αναφέρεται ότι το θέμα αυτό χρήζει νομοθετικής ρύθμισης, καθώς θέση της Διεύθυνσης είναι ότι η συγκεκριμένη κατηγορία εργαζομένων δεν παρέχει εξαρτημένη εργασία και δεν υπάγεται στην ασφάλιση του ΟΑΕΔ, του ΟΕΚ και της Εργατικής Εστίας, και για το σκοπό αυτό έχουν ζητήσει από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ τις απόψεις του επί του θέματος. Όσον αφορά, αντίθετα, στο υπ' αριθμ. Β120979/18.05.2009 έγγραφο της Γενικής Δ/νσης Εργατικού Δυναμικού του ΟΑΕΔ, αυτό καταλήγει στο ότι οι εργαζόμενες σε ατομικές επιχειρήσεις συγγενών α' και β' βαθμού ή συζύγων δεν υπάγονται, βάσει των κείμενων διατάξεων του Οργανισμού, στους κανονισμούς ανεργίας και οικογενειακών επιδομάτων, καθώς ασφαλίζονται μόνο στους κλάδους του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και όχι του ΟΑΕΔ, ΟΕΚ, ΟΕΕ, ως μη θεωρούμενες ότι παρέχουν εξαρτημένη εργασία.

Αναφορικά με τις θέσεις της Αρχής σχετικά με τον χαρακτήρα της ε.π.π.μ και την αναλογία της με τη συμπληρωματική παροχή μητρότητας, παροχή της οποίας τυγχάνουν αποδέκτες οι εργαζόμενες σε οικογενειακές επιχειρήσεις, δόθηκε η απάντηση ότι στην πρώτη περίπτωση προϋπόθεση χορήγησης είναι η απασχόληση με σχέση εξαρτημένης εργασίας, ενώ στη δεύτερη, δηλαδή στη συμπληρωματική παροχή μητρότητας, η ενεργός εργασιακή σχέση κατά το χρόνο έναρξης της αποχής λόγω κυοφορίας και λοχείας. Σύμφωνα, όμως, με τα προεκτεθέντα, κρίνουμε ότι η ανωτέρω απάντηση δεν συνιστά εμπεριστατωμένη ανταπόκριση στις θέσεις της

¹⁵ Το οποίο ορίζει στην παράγραφο. 1 ότι: «Η οικογένεια ως θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του Έθνους, καθώς και ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία τελούν υπό την προστασία του Κράτους», και στην παρ. 5 ότι: «Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή δημογραφικής πολιτικής, καθώς και η λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων αποτελεί υποχρέωση του Κράτους».

Αρχής ως προς το χαρακτήρα και την αναλογικότητα των δύο παροχών. Επίσης, ουδόλως αμφισβητούσαμε την εξαίρεση της εν λόγω κατηγορίας εργαζομένων από τις παροχές ανεργίας¹⁶ και οικογενειακών επιδομάτων, βάσει των κείμενων διατάξεων, με αποτέλεσμα η επίκληση των προϋποθέσεων υπαγωγής στους ανωτέρω κλάδους ασφάλισης να μην απαντά στις θέσεις του ΣτΠ επί του θέματος. Επιπλέον, η συμπληρωματική διευκρίνιση που παρέχεται από τον ΟΑΕΔ, ότι, δηλαδή, στην ειδική έκθεση του ΓΛΚ για το άρθρο 142 του ν. 3655/2008, η δαπάνη για την ε.π.μ. καλύπτεται από τον κλάδο ΔΛΟΕΜ του ΟΑΕΔ, δεν απαντά επί της ουσίας στα επιχειρήματά μας, καθώς παραμένει το ζήτημα της φύσης της παροχής ως μη ανταποδοτικής.

Είναι, εξάλλου, γνωστό ότι φορείς κοινωνικής ασφάλισης συχνά χορηγούν παροχές με προνοιακά στοιχεία, όπως για παράδειγμα το ΕΚΑΣ, επίδομα που δεν έχει ανταποδοτικό χαρακτήρα. Επίσης, ο ΟΑΕΔ δεν είναι επιφορτισμένος αποκλειστικά με την χορήγηση ανταποδοτικών παροχών, αλλά και ενισχύσεων προνοιακού χαρακτήρα, όπως πρόσφατα του έκτακτου επιδόματος κοινωνικής συνοχής.

IV. Προτάσεις

Σε συνέχεια όσων αναλυτικά αναπτύχθηκαν, ο Συνήγορος του Πολίτη ελπίζει σε μία άμεση, ενιαία και σαφή θέση του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, η οποία θα επιλύει τα ζητήματα που τίγονται στο παρόν πόρισμα σύμφωνα με τις προτάσεις του ΣτΠ που ανακεφαλαιώνονται και συνοψίζονται ως εξής:

1) Πρώτον, όσον αφορά την εξαίρεση των ξενοδοχοϋπαλλήλων από την ε.π.μ., ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι αυτή οφείλεται σε λανθασμένη ερμηνεία από τη διοίκηση, τόσο του άρθρου 142 του ν. 3655/2008, όσο και της 33891/606/7.5.08 Υ. Α. Με την ένταξη του κλάδου ασθένειας του ΤΑΞΥ στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, όπως προγενέστερα και του κλάδου σύνταξης, η εξαίρεση των μητέρων ξενοδοχοϋπαλλήλων από την ειδική παροχή προστασίας μητρότητας δεν βρίσκει πλέον κανένα νομικό έρεισμα. Θεωρούμε, επίσης, ότι μία τέτοια εξαίρεση αντίκειται στην αρχή της ίσης μεταχείρισης των ασφαλισμένων από το νόμο, δεδομένου ότι κατά πάγια νομολογία δεν είναι επιτρεπτή η άνιση μεταχείριση ομοειδών κατηγοριών ασφαλισμένων εντός του αυτού ασφαλιστικού φορέα. Επισημαίνουμε, τέλος, ότι την ε.π.μ. λαμβάνουν και ασφαλισμένες άλλων ταμείων, όπως του ΤΣΜΕΔΕ¹⁷, εφόσον έχουν λάβει επιδόματα μητρότητας από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Για τους παραπάνω λόγους, ο ΣτΠ **προτείνει** τη χορήγηση της εν λόγω παροχής στις μητέρες ξενοδοχοϋπαλλήλους και εκφράζει την άποψη ότι για τη ρύθμιση του θέματος προς την κατεύθυνση αυτή δεν απαιτείται τροποποίηση της υπ' αριθμ. 33891/606/7.5.08 απόφασης της Υπ. Απασχόλησης, αλλά έκδοση σχετικής ερμηνευτικής εγκυκλίου από τον ΟΑΕΔ, σε συνέχεια σχετικών κατευθυντήριων οδηγιών από τη ΓΓΚΑ, στην αρμοδιότητα της οποίας εμπίπτει το ζήτημα.

¹⁶ Στην ασφάλιση του κλάδου ανεργίας και οικογενειακών επιδομάτων έχουν υπαχθεί, όπως είναι γνωστό, βάσει ειδικών διατάξεων, και εργαζόμενοι που δεν παρέχουν εξαρτημένη εργασία, όπως εργολάβοι οικοδομικών εργασιών, πλασιέ κ.α.

¹⁷ Σχετικό είναι το από 7 Ιουλίου 2008 ενημερωτικό σημείωμα της Δ/σης Ασφάλισης του ΟΑΕΔ προς τις τοπικές υπηρεσίες του Οργανισμού.

2) Δεύτερον, αναφορικά με την χορήγηση της ε.π.π.μ στις εργαζόμενες σε επιχειρήσεις προσώπων, με τα οποία συνδέονται με βαθμό συγγένειας, θεωρούμε ότι δεν πρέπει να τυγχάνουν εξαιρέσης από την παροχή, καθώς πληρούν τις προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 142 του ν. 3655/2008, δικαιούνται και λαμβάνουν τα επιδόματα κυοφορίας-λοχείας από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και τη συμπληρωματική παροχή μητρότητας από τον ΟΑΕΔ. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω αλλά και το χαρακτήρα της συγκεκριμένης παροχής, σύμφωνα με τα όσα αναλύθηκαν εκτενώς στην οικεία ενότητα του παρόντος εγγράφου, ο Συνήγορος του Πολίτη **προτείνει** να εξεταστεί η χορήγηση της παροχής και σε αυτήν την κατηγορία εργαζομένων. Για το θέμα αυτό συνιστάται να ληφθούν υπόψη και οι **υφιστάμενες τάσεις σε κοινοτικό επίπεδο**. Αυτή την περίοδο συζητείται πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που ασκούν αυτοτελή επαγγελματική δραστηριότητα και την κατάργηση της οδηγίας 86/613/ΕΟΚ¹⁸. Η πρόταση αυτή θεωρεί αναγκαία την επέκταση της ελάχιστης άδειας μητρότητας της οδηγίας 92/85/ΕΚ στις αυτοαπασχολούμενες γυναίκες και συμβοηθούσες συζύγους, με ταυτόχρονο δικαίωμα επιλογής μεταξύ χρηματικού επιδόματος τουλάχιστον ίσου με το επίδομα της ασθένειας και της προσωρινής αντικατάστασης στη διάρκεια της άδειας μητρότητας. Παράλληλα, τα κράτη μέλη πρέπει να είναι σε θέση να διασφαλίσουν στις συμβοηθούσες συζύγους, εφόσον το επιθυμούν, τουλάχιστον το ίδιο επίπεδο κοινωνικής προστασίας με τους αυτοαπασχολούμενους συζύγους τους, στην επιχείρηση των οποίων συμμετέχουν με την εργασία τους.

3) Τρίτον, **προτείνουμε** να αντιμετωπιστούν κατά τρόπο γενικό και ομοιόμορφο όλες οι περιπτώσεις όπου υφίσταται ανάκληση αρχικής απορριπτικής απόφασης και έκδοση νέας απόφασης, με την οποία χορηγείται η παροχή του άρθρου 142 του ν. 3655/2008 σε κατηγορίες εργαζομένων που είχαν αρχικά εξαιρεθεί, με αποτέλεσμα οι ενδιαφερόμενες να έχουν επιστρέψει στην εργασία τους ή να έχουν κάνει χρήση άλλων αδειών/διευκολύνσεων. Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει προτείνει να δίνεται η δυνατότητα υποβολής εκ νέου σχετικής αίτησης, κατ' αναλογική εφαρμογή των ρυθμίσεων του υπ' αριθ. 147587/02.12.08 εγγράφου¹⁹ της Διεύθυνσης Ασφάλισης Εργατικού Δυναμικού του Ο.Α.Ε.Δ., που έχει αναγνωρίσει αυτή τη δυνατότητα μόνο για την περίπτωση εργαζόμενων μητέρων σε μη κερδοσκοπικούς φορείς. Το ζήτημα αυτό παραμένει ανοιχτό, καθώς ο ΟΑΕΔ, στο σχετικό υπ' αριθμ. Β120979/18.05.2009 απαντητικό έγγραφο του αναφέρει ότι έχει ήδη αποφανθεί σχετικά, ενώ έχει ρυθμίσει μόνο την περίπτωση των εργαζομένων σε μη κερδοσκοπικούς φορείς.

Θεωρούμε ότι η υιοθέτηση των παραπάνω προτάσεων θα ήταν ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, ούτως ώστε να εξυπηρετηθεί ο σκοπός του νομοθέτη, και να

¹⁸ COM (2008) 636 τελικό.

¹⁹ Σε απάντηση του υπ' αριθ. 11177/06.10.2008 εγγράφου του Συνηγόρου του Πολίτη σχετικά με τις παρατυπίες στη διαδικασία χορήγησης της εν λόγω παροχής λάβαμε το υπ' αριθ.147587/02.12.08 έγγραφο της Διοίκησης του Ο.Α.Ε.Δ. Με το έγγραφο αυτό παρέχονται οδηγίες προς τις τοπικές υπηρεσίες και τις περιφερειακές διευθύνσεις του Οργανισμού, ώστε οι ασφαλισμένες δικαιούχοι της παροχής των οποίων οι αιτήσεις εκκρεμούσαν ή απερρίφθησαν για το λόγο που είχε απορριφθεί αρχικά το αίτημα της ενδιαφερομένης, αλλά δικαιώθηκαν εκ των υστέρων έχοντας, ωστόσο, επιστρέψει ήδη στην εργασία τους, να επανυποβάλουν αιτήσεις με συνοπτικές διαδικασίες. Στις περιπτώσεις αυτές οι αρμόδιες υπηρεσίες του ΟΑΕΔ καλούνται να εκδώσουν εγκριτικές αποφάσεις με ημερομηνία έναρξης της εξάμηνης ειδικής παροχής προστασίας μητρότητας την ημερομηνία που θα ορίζει ο εργοδότης.

εκπληρώσει η ε.π.π.μ. το ρόλο της στην στήριξη της οικογένειας και την άμβλυνση των διαφορών μεταξύ των εργαζομένων μητέρων ανηλίκων.

Σταματίνα Γιαννακούρου
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

Συν.: Τα αναφερόμενα ως υπ' αριθμ. 1 και 2 σχετικά έγγραφα

Πληροφορίες: Κυριακή Λαμπροπούλου ☎ 210 7289729

Γνωστοποίηση:

Κυρία Φάνη Πάλλη-Πετραλιά
Υπουργό Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας
Σταδίου 29
101 10 Αθήνα

Κοινοποίηση:

- 1) Κύριο Δημήτρη Κοντό
Γενικό Γραμματέα Υπουργείου Απασχόλησης
Πειραιώς 40
101 82 Αθήνα
- 2) Κύριο Δημοσθένη Μαμμωνά
Γενικό Γραμματέα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Σταδίου 29
101 10 Αθήνα
- 3) Κύριο Γεώργιο Βερναρδάκη
Διοικητή Ο.Α.Ε.Δ.
Εθνικής Αντίστασης 8
166 10 Τράχωνες